

ЧАЛАВЕК І ПРЫРОДА

Прырода — найцікавейшая кніга, якая разгорнута перад вачыма кожнага з нас. Чытаць гэту кнігу, умець адгадаць яе мнагалучныя напісы — хіба ж гэта не ёсць шчасце?

Якуб Колас

Пры вывучэнні твораў раздзела:

✓ **будзем знаходзіць** вобразныя словы і выразы, якія выкарысталі пісьменнікі;

✓ **будзем вучыцца** вызначаць адносіны аўтараў твораў да апісаных падзей і дзеючых асоб; маляваць словамі карціны прыроды, якія паўстаюць перад вачамі падчас чытання.

Варта задумацца. Чаму ў сваіх творах пісьменнікі звяртаюцца да розных пор года і прыродных з'яў? Што іх прываблівае ў беларускай прыродзе?

У свеце прыгожага

1. Уважліва разгледзьце карціну Юрыя Корнікава «Залатая восень».

2. Адкажыце на пытанні.

1) Які настрой перададзены на карціне Юрыя Корнікава?

2) Чаму мастак назваў яе «Залатая восень»? Як яшчэ можна назваць гэту карціну?

3) Як выглядаюць бярозкі і кусты? Якія дрэвы паказаны зялёнымі і чаму?

4) Якімі фарбамі мастак адлюстравваў неба і траву?

5) Як намалювана на карціне лясная рэчка? Патлумачце, чаму вада ў ёй мае розныя фарбы.

- 6) Што адлюстравана за паваротам рэчкі?
- 7) Якія фарбы пераважаюць на гэтай карціне? Чаму?
- 8) Якія пачуцці выклікае ў вас гэта работа мастака?

Успомніце. Якія з’явы прыроды вы ведаеце? Прачытайце загадкі на гэту тэму.

Назавіце раней вывучаныя на ўроках літаратурнага чытання мастацкія творы беларускіх пісьменнікаў, у якіх расказвалася пра прыродныя з’явы.

Што, на вашу думку, натхняла людзей на стварэнне загадак, вершаў, апавяданняў ці казак аб прыродзе? Паразважайце.

НАРОДНЫЯ ЗАГАДКІ ПРА З’ЯВЫ ПРЫРОДЫ

1. Стукае, грукае, а нідзе не відаць.
2. Без рук, без ног, а вароты адчыняе.
3. Ляціць без крыл, бяжыць без ног, плыве без ветразя.
4. І тонкі, і доўгі, а з травы не відаць.
5. Цераз палі, цераз лугі спусціліся канцы дугі.
6. Ехала пані ўначы, пагубляла ключы, сонца ўхапіла, а месяц бачыў.

ВЦ
ЕРе

мха
ра

Гор
ЖОД

Ляк
сё

арс
а

7. Сівое сукно лезе праз акно.

8. Ляцяць птушкі без крыл, а садзяцца без ног.

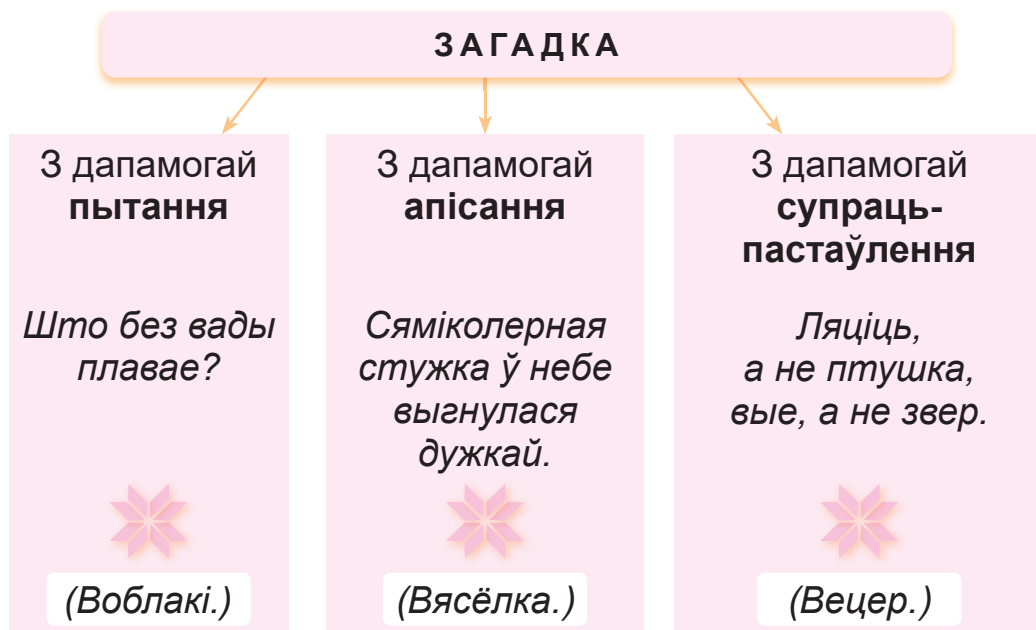
9. Жыве без цела, гаворыць без языка, ніхто не бачыць, а ўсякі чуе.

10. Днём акно разбіта, а за ноч устаўлена.

Творчае заданне. Складзіце загадку пра любую з’яву прыроды, выкарыстоўваючы адзін з прапанаваных ніжэй спосабаў.

Маўленчая размінка. Прачытайце ўрывак з верша Міхася Сазончыка «Сонца мыецца», захоўваючы правільнае вымаўленне гукаў [р], [дз’], [г], [ў].

Над зямлёю соннай
Зазвінелі жаўрукі,
Разбудзілі сонца
Тут, на беразе ракі.

Ветрык вее ледзьве.
Неба чыстае, без хмар.
Я падгледзела, як мые
Сонца ў рэчцы твар.

Успомніце. Ці даводзілася вам назіраць за ўсходам сонца? Калі і дзе вы бачылі гэту з’яву прыроды? Якія ўражанні атрымалі ад яе?

Зычлівы — які жадае добра другому.

Чырво́нец — *тут*: манеты, золата, грошы.

Ша́ты — *тут*: цені.

Усход сонца

Якуб Колас

На ўсходзе неба грае
Пераліўным блескам,
Сыпле золата над гаем
І над пералескам.

Чуць-чуць дрогне, праліецца
Чырвань на ўсходзе —
Гэта неба ўсміхнецца
Людзям і прыродзе.

